

NYTT OM

FRA NAVFs SEKRETARIAT
FOR KVINNEFORSKNING

NR. 4 JUNI 1978

KVINNEFORSKNING

Nytt om kvinneforskning kommer med 4-5 nr. i året. Bidrag og kommentarer sendes til NAVFs sekretariat for kvinneforskning, Munthesgt. 29 - Oslo 2. Telefon (02) 56 52 90

I N N H O L D

S I D E

Kvinneforskning og samarbeid	1
Kvinneforskningsgruppa ved ISF	
av Annemor Kalleberg	4
Samarbeidsgrupper i kvinneforskning ved Universi- tetet i Trondheim	
av Merete Lie	6
Några erfarenheter från Finland	
av Chris Törnroth	8
Seminar om begrepet kvinnekultur	
av Berit Ås	11
Dansk kvindeforskningsseminar	
af Drude Dahlerup	14
Konferanse om likestillingsforskning i Uppsala.	20
Konferanse om kjønnsroller i ledelse og leder- opplæring på Geilo	25
Oversikt over undervisningstilbud og prosjekter	29
Publikasjoner innkommet til redaksjonen	37
NYTT om	40

NAVFs Sekretariat for kvinneforskning

Munthes gt. 29, Oslo 2

Tlf.: (02) 56 52 90

Sekretariatets styre:

førsteamanuensis Helga Hernes, leder

professor Harriet Holter

førsteamanuensis Tove Stang Dahl

professor Willy Martinussen

konsulent Anne Kari Lande Hasle

stortingsrepresentant Astrid Gjertsen

stortingsrepresentant Oddrun Pettersen

førsteamanuensis Ida Blom, observatør fra Rådet for
humanistisk forskning, NAVF

Varamedlemmer:

1. kontorsjef Ingrid Eide

2. vitenskapelig assistent Hanne Haavind

3. konsulent Knut Hongrø

Sekretariatets daglige leder:

cand.polit. Nina Gornitzka

"Nytt om kvinneforskning"

Redaktør: Nina Gornitzka

Omslag: Kari Rolfsen

Kvinneforskning og samarbeid.

Fornøyde kvinneforskere foran Luxemburg og Kollontaj

Norges første Senter for kvinneforskning er en realitet. Torsdag 25. mai ble Senter for kvinneforskning ved Institutt for sosiologi og statsvitenskapelige fag (INSS) ved Universitetet i Bergen offisielt åpnet. Den historiske begivenhet ble markert med en to dagers minikonferanse der faglige og festlige elementer inngikk i fruktbar forening. Selv om Sentret har lovt å presentere seg selv i et kommende nummer av Nytt om kvinneforskning, synes vi at en slik viktig begivenhet i kvinneforskningens unge historie allerede nå bør markeres med en liten omtale.

Harriet Holter sto for det faglige bidrag på første konferansedag og snakket om det å være kvinneforsker. Dagsprogrammet for øvrig inkluderte mottakelse for staben ved INSS, representanter fra Universitetet og innbudte kvinneforskere og samvær hos Kari Wærness om kvelden.

Fredag var forskningens dag. Sentret presenterte seg selv og sine prosjekter, og Siri Gerrard fortalte om pågående forskningsarbeid i Tromsø. Vi kommer tilbake til prosjektbeskrivelsene i seinere numre av bladet. I første omgang er det nok å nevne at hovedområder som kvinneforskerne i Bergen til nå har vært opptatt av er kvinner og utdanning/yrkesvalg, omsorgsarbeid og politisk deltakelse.

Senter for kvinneforskning i Bergen starter ikke "på bar bakke". Åpningen markerer snarere en anerkjennelse av et aktivt og omfattende forskningsarbeid over mange år. Hensikten med å opprette et slikt senter er selvsagt i første rekke å styrke og forbedre samarbeidet mellom og arbeidsmulighetene for kvinneforskere i de fire fagene INSS representerer - sosiologi, samfunnskunnskap, sammenlignende politikk og offentlig administrasjon og organisasjonskunnskap. Dette betyr imidlertid ikke at kontakt og samarbeid med andre institutter og fakulteter og med verden utenfor Universitetsmurene ikke blir sett på som viktig ledd i arbeidet med å løse de oppgaver kvinneforskningen står overfor.

For det er jo ikke slik at det bare er ved INSS at kvinneforskning og samarbeid er blitt sentrale stikkord. Stadig flere er i dag opptatt av de muligheter som ligger i forskningssamarbeid - og det gjelder ikke bare miljøer der forskning om kvinner står i fokus. Når det kanskje likevel særlig er slik forskning som inspirerer til fellesskap på tvers av faggrenser, har dette mange grunner. Feltet er fremdeles nytt og ikke-etablert, det krever andre og mer tverrfaglige innfallsvinkler enn det som har vært vanlig i sektorpreget forskning, forskerne selv er ofte unge og kan føle seg usikre og lite stimulert i egne fagmiljøer, undervisning og veiledning er gjerne mangelvare. Eller - det kan ganske enkelt føles fint og riktig å ta fatt på oppgaver i fellesskap. Senter for kvinneforskning i Bergen kan derfor ses som ytterpunkt på en skala over mange ulike typer forsøk på å danne organisatoriske rammer for forskningsfellesskap.

Samarbeid gir styrke, men skaper også problemer. Vi synes det er viktig at de erfaringer - gode og dårlige - som slike samarbeidsforsøk gir, blir spredd til flest mulig. I dette nummer kommer kvinneforskningsgruppa ved Institutt for samfunnsforskning i Oslo og Merete Lie i Trondheim med norske bidrag, og Chris Törnroth forteller fra Finland. Vi håper at andre vil skrive om sine erfaringer i kommende numre av Nytt om kvinneforskning.

Kvinneforskningsgruppa ved ISF (Institutt for samfunnsforskning).

Den nåværende kvinneforskningsgruppa ved ISF har satt seg fore å videreføre de sterke tradisjoner dette stedet har hatt på området i mange år. Kvinneforskere har vært tilknyttet ISF fra starten. Da vi som er her nå kom i gang, avløste vi en annen kvinneforskningsgruppe som laget et program for sin virksomhet i 1975.

Vi som nå er i sving etablerte oss som gruppe sent på våren 1977. Medlemmer fra starten var Synnøva Aga, Arnlaug Leira, Annemor Kalleberg, Gunvor Strømsheim og Aud Korbøl. Senere er også Tora Houg og Anne Marie Berg kommet med. Enda har vi ikke utarbeidet noe forskningsprogram. Basis for vår virksomhet er gjensidig veiledning i prosjektarbeid, annen faglig diskusjon og fagpolitiske drøftelser. Dertil kommer at vi samarbeider om/ støtter hverandre i forskjellige utadvendte aktiviteter, og prøver å få til at impulser fra den enkeltes arbeid utenfor ISF også skal komme andre i gruppa til gode.

Aud Korbøl har p.t. stilling som forskningsveileder ved ISF med særlig ansvar for kvinneforskningen her. Annemor Kalleberg er rekrutteringsstipendiat (NAVF). De øvrige av oss har oppdragsforskningsmidler fra forskjellige departementer.

Våre interesser innenfor kvinneforskningsfeltet er for en stor del konsentrert om "arbeid", - såvel lønnsarbeid som ulønnet omsorgsarbeid og annet hjemmearbeid. 5 av oss deltar i en annen forskningsgruppe ved ISF, arbeidsforskningsgruppa, mens de 2 øvrige er med i en gruppe om forbrukerforskning. En har også kontakt til Psykologisk Institutt i deler av prosjektarbeidet hvor sosialisering av barn tas opp.

Vi har ellers valgt en arbeidsform hvor vi holder ukentlige faglige seminarer, ved siden av et møte hvor vi tar opp mere praktiske spørsmål og oppgaver. På de faglige seminar møtene har vi vekslet mellom å ha innbudte gjester og å legge fram ting for hverandre. Erfaringer fra høstsemestret lærte oss at vi må prioritere oppgaven med å veilede hverandre og komme videre faglig selv. De første månedene var det tendens til at vi ble helt oppbrukt i utadvendte aktiviteter og skjøv vårt eget unna for å kunne ta imot andre. Avveining mellom intern faglig konsentrasjon, behov for inspirasjon utenfra og press fra forskjellige utadvendte plikter er særlig viktig for oss da de fleste er småbarnsmødre og har helt begrenset kapasitet i jobben.

Vi har sett det som en særlig viktig oppgave å ha kontakt med studenter ved universiteter og andre læresteder. Gjennom veiledning, enkeltforelesninger og en forelesningsrekke (grunnfag ved ISO, Oslo) og arbeid i eksamenskommisjoner har vi hele tida hatt gode forbindelser til undervisningsinstitusjonene. Møter med representanter for departementsavdelinger som finansierer og lager retningslinjer for kvinneforskning, studiereiser og spesielle seminarer her på huset er også inkludert i vår virksomhet. Videre har flere av oss et nærmere samarbeid med andre kvinneforskere (utenfor ISF) og andre forskningsmiljøer.

ISF 2/4-78.

Annemor Kalleberg.

Samarbeidsgrupper i kvinneforskning ved Universitetet
i Trondheim.

Ved Merete Lie.

På sosiologisk institutt har vi i vårsemestret hatt et seminar om "Kvinnens forhold til arbeidsmarkedet" (se egen oversikt). Her møtes forskere fra IFIM (Institutt for industriell miljøforskning) og NIS (Norsk institutt for sykehusforskning) og hovedfagstudenter i sosiologi. I begynnelsen av semestret kom også noen fra det praktiske liv: studieadministrasjon, SINTEF-administrasjon, studenter fra høgre sosionomutdanning, lektor i fransk og ansatte på Arbeidskontoret ringte og spurte om de kunne få delta. Disse ser ut til å ha falt fra. Vi møtes en gang i uka og håper å kunne fortsette til høsten.

På IFIM har vi noe som heter kvinneprosjektgruppa, som består av 3 - 5 (eller 6) personer (de 3 som hittil har arbeidet med prosjektet og 2 interesserte kvinner). Vi planlegger å utarbeide et mer langsiktig program for fortsatt kvinneforskning på IFIM. Dette er anerkjent om et prioritert område på instituttet.

På NIS er det en gruppe på 5 personer (3 kvinner og 2 menn) som er interessert i prosjekter om sykehusjobber som kvinneyrker. NIS-og IFIM-gruppene har en del kontakt som vi håper å utvide.

Endelig har vi en prosjektgruppe for prosjektet "lønnet hjemmearbeid" som består av en forsker på IFIM (Merete Lie) og 3 hovedfagsstudenter på sosiologi (som også følger seminaret).

Jeg har selv hatt litt undervisning på grunnfag, hvor det ser ut til å være stor interesse for kvinnesosiologi - så vi får håpe på rekruttering.

Før 8. mars samlet vi noen kvinnelige forskere på NTH for å lufte felles interesser. Vi la fram forslaget om akademi og skal prøve å få i stand et skikkelig møte for å se om det er interesse.

Det er kvinneforskningsinteresserte både på sosialskolen (en av de ansatte) og på høgre sosionomutdanning (studenter), som vi i tilfelle vil ta kontakt med. Vi venter også på Bitten Kallerud som er ansatt på Norsk voksenpedagogisk institutt.

Några erfarenheter från kvinnoforskning

i Finland.

av Chris Törnroth.

Under de två år jag verkat som kontaktkvinna för Nordisk sosiologforenings forskningsgrupp om kvinnoforskning i Finland, har jag upplevt och lärt, om barriärer, diskriminering, motstånd, makt/avmakt och framförallt om vanskeligheten att bedriva kvinnoforskning i ett patriarkaliskt samhälle. Mina erfarenheter härstammar från mitt arbete som pedagog och forskningsaspirant i olika sammanhang. Dessa erfarenheter är ingalunda unika utan delas av de flesta kvinnor på och utanför universiteten. Faktum är att det ej vid en enda högskola el. universitet förekommer någon undervisning i könsrollsfrågor.

Paradoxalt nog växer intresset för kvinnofrågor, kvinnoforskning inom olika ämnen som juridik, litteratur och psykologi. Men, eftersom det institutionella stödet är svagt, får denna aktivitet lätt en prägel av "subversiv" verksamhet.

I Finland verkar två socialistiska icke-partibundna kvinnorörelser, marxist-feministerna och kvinnosaksförbundet Unionen. Inom Unionen (dit jag hör) planerar vi ett tvärvetenskapligt seminarium om kvinnoforskning. För närvarande söker vi anslag från Finlands Akademi och räknar med att kunna inbjuda någon från Sverige och Norge. Seminariet planeras till hösten 78. Detta som ett medel att samla intresserade (dom finns), till en diskussion om utgångspunkt, medel och målsättning. Vi är spända på hur det går, Finlands "kristid" ser ut att bli en istid som givetvis påverkar forskningsanslag i allmänhet och inte minst forskningens inriktning. För tillfället har modersmyten högt marknads-

värde och den basuneras ut av såväl politiker, psykoanalytiker som sociobiologer.

Jag skall kort redogöra för vad som händer:

1. I Helsingfors, inom Unionen, verkar två grupper, som rekryterat medlemmar från berörda institutioner.
Grupp A, som håller på och skriver en bok om våld mot kvinnor, på finska. Den är baserad på ett finskt material om våld mot kvinnor, i form av brev från misshandlade kvinnor.
Grupp B, består dels av jurist stud. dels av lärare i juridik. De undersöker utgående från konkreta fall hur lagen diskriminerar kvinnor, samt arbetar med en informationsbroschyr för misshandlade kvinnor.
2. I Helsingfors, för jämställdhetsdelegationen, har Marja Kavonius jobbat en längre tid och undersökt kvinnornas ställning på arbetsmarknaden från en lönepolitisk synvinkel (på finska).
3. I Åbo håller en psyk.stud. på med våldtäkt i ett samhälleligt perspektiv. Hennes handledare är Pirkko Niemelä, som själv undersöker förändringar i kvinnoidentiteten.
4. I Tammerfors har Mirjam Tolkki-Nikkonen doktorerat på Aktenskapets första år, utan någon specifik kvinnopsykologisk vinkling.
5. I Helsingfors är Elina Haavio-Mannila med i olika projekt som berör könsroller. På sociologdagarna för en månad sedan, talade hon om "Fertility and Economic Activity among Women", ett tema hon kommer att tala om i Uppsala.
6. I Helsingfors verkar en grupp, Kvinskorna, som består av fem kvinnor, med dels språksociologisk dels socialpsykologisk bakgrund. De funderar på kön/språk och språk makt problematiken, de har tillsvidare ej publicerat något.

7.1 Helsingfors verkar också marxist-feministerna, som för tillfället för en svår men nödvändig diskussion inom den svenskspråkiga arbetarrörelsen, om klasskamp/ kvinnokamp.

Som av bilden synes pågår en hel del aktiviteter utan någon egentlig planering, koordinering eller målsättning. Vad gäller kvinnoforskning i Finland konstituerar också språken ett problem. Jag har tex. förgäves ansökt om anslag för att göra sammanfattningar från finska till svenska eller engelska.

Jag tycker det har varit bra att få information om kvinnoforskning i Norge, NAVFs arbetsnotat och Nytt om kvinnoforskning, som konkreta underlag för diskussion och kritik, planering och strategier. Vad håller ni på med i Sverige och Danmark?

Seminar om begrepet

kvinne - kultur.

Av Berit Ås.

I løpet av månedene februar til april har begrepet Kvinnekultur blitt drøftet av ca. 30 kvinneforskere. Det har skjedd over et åtte ukers seminar og et helgedagsmøte. Den enkelte forsker har stått fritt til å delta i hele opplegget eller i de deler av det som har vært av spesiell interesse. Seminaret har vært støttet av NAVF's sekretariat for kvinneforskning, og det planlegges en rapport fra både seminarinnlegg, helgedagsforedragene og de påfølgende diskusjoner.

Begrepet kvinnekultur har i de siste 5 - 6 årene stadig dukket opp i arbeidsoppgaver og forskningsopplegg. I Norge har det blitt anvendt langt utover sosialantropologenes rammer. Vi finner at det er brukt i oppgaver om statsvitenskap og juss, såvel som i oppgaver om videreutdanning, organisasjonspsykologi og ulønnet produksjon. I Danmark har det hatt betydning i forbindelse med identitetsutvikling hos gravide kvinner. I Sverige er kvinnekulturbegrepet først og fremst knyttet til litteraturforskningen og utøvende kunstnerisk virksomhet.

Spredningen "som ild i tørt gress", som begrepet har hatt, tyder på at vi står overfor et nytt såkalt "primitiv" i forskningen, en term med like varierende innhold som f.eks. "adferd", "verdi" eller "motiv". Men dette betyr ikke at behovet for presiseringer og operasjonaliseringer faller bort. Tvert imot nødvendiggjør det tverrvitenskapelige drøftelser. Etterat undertegnede i løpet av en måned hadde kommet over ordet i 26 artikler eller forskningsrapporter ble søknaden om støtte til seminaret sendt NAVF.

Følgende innledninger ble holdt på seminardagene:

Kvinnekultur: utgangspunkt, videreutvikling, presisering. (Ås).

Kommentarer til begrepet kvinnekultur. (Haukaa).

Ulike teoretiske perspektiv på kvinner og utdanning. (Kallerud).

Omsorgsarbeid og ulønnet produksjon med utgangspunkt i husmorarbeidet. (Grenness).

Omsorgsarbeid og ulønnet produksjon. Profesjonalisering av kvinneyrker. (Wærness).

Kvinneinnflytelse over kvinner. (Holtedahl).

Femininitet og maskulinitet: Den usynlige makten. (Haavind).

Forskning som kulturskaping: Nei til elendighetsforskning. (Sørensen).

Innledningene var, tematisk sett, ment å dekke områdene utdanningssosiologi, ulønnet produksjon og maktproblematikk. Som enkelte vil vite ble begrepet brukt av Ås og Haukaa i forbindelse med en videreutdannelses- undersøkelse iverksatt i 1971. De deltagende innledere ble bedt om å prøve å forme sine bidrag ut fra følgende problemstillinger:

Hvordan begrepet er brukt i deres eget arbeid.

Definisjoner og operasjonaliseringer.

Begrepets tilpasning til etablerte teorier innen fagområdene.

Om hvorvidt det trengs et nytt begrepsapparat til kartlegging av lovmessigheter i kvinneadferd.

Under utviklingen av seminaret ble det åpenbart at Kvinnekulturen hadde blitt brukt både beskrivende, forklarende og som et målsettingsbegrep for et samfunn bygget over andre prinsipper enn de rådende. Det oppsto fruktbare spenninger mellom det å se kvinnekulturen utelukkende som en undertrykt kultur og det å betrakte kvinnekulturens Verdi-innhold som grunnlag for en ny samfunnsutvikling. Den samme spennvidde hadde diskusjonen om modeller for virkelighetsbeskrivelse av kvinners aktuelle livssituasjon og kravet om at en teori om kvinneadferd og kvinnekår måtte være frigjørende.

Temaene fra seminaret ble videreført på helgedagsseminaret. Her knyttet Kristin Tornes debatten om: Utdannelse og innflytelse til seminarets første del. I tillegg til Haukaa, Kallerud og Holtedahl, deltok sosialpedagog Brock-Utne og sosiolog Rørslett i panelet.

Hildur Ve innledet om: Fleksitid og fleksiliv, ut fra tilgjengelig materiale om lavtlønnet og ulønnet produksjon.

I tillegg til Grenness og Houg, deltok Korbøl og Leira i denne paneldiskusjonen.

Harriet Holter talte om: Felleskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner, spesielt med gjennomgåelse av: Typer av fellesskap mellom kvinner.

Avslutningsvis refererte undertegnede fra innleggene og diskusjonene på seminaret.

I tillegg til å ha klargjøring, kontakt og informasjon som målsetting, var det også meningen å legge grunnlaget for en åpen forelesningsrekke om kvinne-kultur. Beslutninger om hvorvidt dette kan skje neste vår, og hvor forelesningsrekken evt. skal tilbys, må fattes på et senere tidspunkt.

Dansk kvindeforskningsseminar

24.-27. april 1978

Af Drude Dahlerup,
Institut for Statskundskab,
Aarhus Universitet

Det første landsdækkende kvindeforskningsseminar i Danmark afholdtes 24.-27. april på Aarhus Universitets kursusejendom, Sandbjerg Gods i Sønderjylland. Seminaret var arrangeret af Kvindeforskningsgruppen ved Aalborg Universitetscenter, og var støttet finansielt af Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd, der hermed for første gang havde støttet kvindeforskningsmiljøet som sådant, og ikke kun individuelle projekter.

I seminaret deltog 54 kvindeforskere fra samfundsvidenskaberne og fra humaniora, næsten udelukkende universitetsfolk. Både studenter og færdiguddannede var repræsenteret. Det var karakteristisk, at af de 54 havde kun 5-6 faste stillinger på universiteterne. Dette afspejler de generelle stramninger på universiteterne, men samtidig får det alvorlige konsekvenser for kvindeforskningens muligheder for at etablere sig på universiteterne. Deltagerne var udvalgt af arrangørerne, og på grund af den store interesse for seminaret havde mange måttet afvises.

Formålet med seminaret var at gøre status over kvindeforskningens betingelser, muligheder, berettigelse og fremtidsstrategi, nu hvor den nye kvindeforskning har eksisteret et par år. Seminaret var struktureret omkring følgende 3 overordnede temaer:

1. Sammenhængen mellem kvindestudier og kvinde-
kamp. Her kommer en diskussion af hele for-
målet med at drive kvindestudier og forholdet
til kvindekampen både i kvindebevægelsen,
partierne og alle andre steder.
Hvad er det for viden kvinder har brug for.
Strategier, betingelser, alliance-muligheder.
2. Det teoretiske og metodiske grundlag for
kvindestudier. Kan vi bruge de teorier og
metoder, der allerede er udviklede, eller
behøver vi at udarbejde et mere kvindespeci-
fikt teori- og metode-grundlag. Sætter
kvindeforskning særlige krav til teorierne?
3. Pædagogisk-formidlingsmæssige aspekter.
Hvordan formidler vi den viden vi har - og
til hvem? Opsummering af de erfaringer der
allerede er gjort og strategier for frem-
tiden. Hvem er egentlig målgrupperne for
den forskning vi laver, og når vi disse
grupper?

Seminaret indeholdt dels oplæg og diskussion i plenum, dels gruppearbejde. Alle grupper disku-
terede eller i hvert fald forventedes at dis-
kutere de overordnede temaer. Men for at denne
diskussion skulle kunne relateres til den kon-
krete forskning, foregik den i grupper, der
var sammensat efter hvad deltagerne arbejder
med. Der var således grupper om arbejderbevæ-
gelsen og kvinderne, kvindebevidsthed, kvinder
i udkantsområder samt familie og socialisering.

I plenum fremkom følgende oplæg:

- 1) Elisabeth Flensted-Jensen, Susi Frastein og
Anette Steen-Petersen (der netop har udgivet
bogen Mellem opgør og tilpasning. Kvindebe-

vægelse og kvindesituation i Danmark siden -68. Modtryk 1977) talte om sammenhæng eller manglende sammenhæng mellem kvindeforskning og kvindekamp, og om hvordan man undgår, at kvinderne og arbejderklassen gøres til objekter i vores studier. (Det er et generelt problem for venstrefløjen, sagde de, at arbejderne behandles som subjekter, så længe de gør noget vi synes om, men behandles som objekter, hvis de gør ting, vi ikke synes om).

- 2) Harriet Holter, Oslo, fortalte om sit vejlederprojekt vedr. "Fællesskab, sammenhold, distance og konflikt mellem kvinder". Hun skitserede en typologi til beskrivelse af den historiske udvikling af kvindefællesskaber efter grad af formaliseret organisation (plus antal) samt grad af fælles bevidsthed om kvindernes stilling.
- 3) Signe Arnfred, RUC, talte om sine studier af dels Kollontay og kvindekamp omkring den russiske revolution, dels kvinderne i Portugal i dag. Efter hendes opfattelse kan man af disse to vidt forskellige eksempler uddrage nogle - formentlig generelle - teser om, at kvindemobiliseringen betinges af og udvikler sig på denne måde:
 - 1) Basisbevægelser er forudsætning for
 - 2) Kvindeaktiviteter, som igen er forudsætning for
 - 3) Udvikling af kvindebevidsthed/kvindebevægelse, hvilket er forudsætning for
 - 4) Kvindefrigørelse.
- 4) Eydna Egholm, psyk., Aarhus Universitet, kom med seminarets mest diskuterede indlæg, idet hun - iført festtøj og med brystbarn -

kom med et indlæg om nødvendigheden af, at vi kvindeforskere ikke glemmer vores egen krop. Om at vi må tage udgangspunkt i den virkelighed, vi står i, og ikke i teorierne.

- 5) Vibeke Adler, Aalborg Universitetscenter, fortalte om sine erfaringer med undervisning (i psykologi) af hjemmehjælpere, dvs. typisk arbejderklassekvinder omkring 40-50 år.

Det mere konkrete faglige udbytte af seminaret blev ikke så stort som forventet, men seminaret blev efter min opfattelse alligevel en meget vigtig begivenhed for hver enkelt og for kvindeforskningen i Danmark af en række andre grunde:

Seminaret viste klart, at der findes et kvindeforskningsmiljø i Danmark, der er stærkt, mobiliserende og kreativt - men også fattigt på stillinger og penge.

Seminardeeltagerne var stort set alle repræsentanter for, hvad arrangørerne kaldte "kritisk og materialistisk funderet kvindeforskning". I modsætning til, hvad man kunne have frygtet, var der ingen tendenser til dogmatisk grøftegravning mellem forskellige retninger og teorier. Det var tværtimod den generelle opfattelse, at de næste mange år fordrer stor åbenhed over for forskellige teoretiske tilgange. På dette punkt fungerer kvindeforskningsmiljøet formentlig allerede nu mere åbent end de fleste andre venstrefløjsmiljøer.

På seminarets sidste dag diskuteredes forskellige forslag til fremtidigt samarbejde mellem

de danske kvindeforskere. Den norske kvindeforskning har været en stor inspirationskilde for mange danske kvindeforskere, men man var enige om, at tiden ikke var moden i Danmark til et kvindeforskningssekretariat som det norske. Man var enige om, at initiativerne i dag må udgå fra lokale grupper, der kender de lokale behov, og ikke fra en national organisation.

Resultatet af diskussionerne blev, at seminar-deltagerne, når de kom hjem, hver især skulle indkalde til kvindeforskningsmøder i deres respektive byer (København, Roskilde, Odense, Århus og Ålborg), for der at diskutere behov for samarbejde de lokale kvindeforskere imellem. To personer fra hver by indgår endvidere i en national kontaktgruppe, der skal fremkomme med forslag til nationale tiltag (f.eks. informationscentral eller -blad, initiativer til nye seminarer, kontakt til andre institutioner og organer, som kvindeforskningen har eller bliver nødt til at have berøringsflader med).

Og så blev der danset, spillet sketches og sunget så mange sange som aldrig før i Sandbjergs ærverdige historie. Der blev digtet en del sange, bl.a. dette "kvindeforskningsvers", der er en tilføjelse til kvindesangen "Syngepigernes sang", melodi: "Sådan var det ikke i 90'erne..." (den må også findes på norsk!)

Vi snakker teorier
og forskning her og nu,
på fantasiens vinger
skal vi gribe virk'lighed'n
og gennembryde verden
med al dens splittethed,

vi insisterer på at
verden den er hel.

Det gjorde vi nemlig ikke i 60'erne
men nu er vi oppe på lakridserne,
når vi har fået
det hele lagt i rette folder
må vi så håbe, at vor ny bevidsthed holder
så ska' I bare se i 80'erne
så er det slut med kompromisserne
vi har energi
vi har strategi
gør de bundne kræfter fri.

På slutningen af sommeren vil der udkomme en
materialesamling fra seminaret, indeholdende
deltagerliste, projektbeskrivelser, oplæggene
på seminaret, diverse artikler om kvindeforsk-
ning samt referater af diskussionerne på semi-
naret. Denne materialsamling vil kunne re-
kvireres hos

Kvindeforskningsgruppen
Institut for samfundsudvikling og planlægning
Aalborg Universitetscenter
Postbox 159
9100 Ålborg

Med venlig hilsen

Drude Dahlerup

Konferanse om likestillingsforskning i Uppsala,
8. og 9.mai 1978.

I dagene 8. og 9.mai inviterte Universitets- og høgskoleembetets (UHM) arbeidsgruppe for likestillingsforskning til en konferanse, der en tok opp til debatt problemer i forbindelse med nåværende og framtidig likestillingsforskning i Sverige. Blandt de omkring 70 deltakerne var representanter fra kvinneforskningsmiljøer ved de ulike universiteter og høgskoler, fra forskningsinstitusjoner og forskningsråd, fra Utbildningsdepartementet og fra arbeidslivets organisasjoner. Konferansen ble avviklet dels i plenum, dels i arbeidsgrupper, og møtedeltakerne hadde på forhånd fått tilsendt en del bakgrunnsmateriale. Konferansen munnet ut i en resolusjon som en vedtok skulle oversendes UHM, Utbildningsdepartementet og det humanistisk-samfunnsvitenskapelige forskningsråd.

Siden det skal utarbeides en konferanserapport som blir tilgjengelig også for norske interesserte, vil jeg her bare ganske kort komme inn på noen av de hovedsaker som ble diskutert. Først vil jeg imidlertid si litt om bakgrunnen for at konferansen kom i stand.

I juli 1977 vedtok UHM, som er det sentrale forskningspolitiske organ under Utbildningsdepartementet, et handlingsprogram for likestilling innen høgre utdanning og forskning. I handlingsprogrammet, som er publisert i rapporten Förändring för jämställdhet (UHM -rapport 1977:4), hevder UHM bl.a. at likestillingsforskning i Sverige ikke har interessert universitetsforskningen i noen særlig grad til tross for at kvinners og menns ulike vilkår er et alvorlig samfunnsproblem. Det er

f.eks. i de seinere år ikke blitt presentert forslag om å styrke forskning innen dette området i lærestedenes budsjettforslag. Etter UHMs mening ville det derfor være nødvendig med et sentralt initiativ for å støtte slik forskning som ut fra en samfunnsmessig synsvinkel må anses som svært nødvendig. UHMs arbeidsgruppe for jämställdhetsforskning ble nedsatt som ledd i dette arbeidet.

I følge sitt mandat har arbeidsgruppa følgende oppgaver:

1. Kartlegge den forskning - pågående og avsluttet - som berører likestillingsspørsmål.
2. Se på spørsmålet om forskningsdokumentasjon på dette området.
3. Kartlegge de uttalte ønsker om likestillingsforskning som fins i utredninger og dokumenter fra offentlige myndigheter, partene i arbeidslivet, folkebevegelser og organisasjoner.
4. Lage en oversikt over de ulike bevilgende organer som støtter opp om forskning og som har interesse for forskning om likestillingsspørsmål. Angi i hvilken retning disse organers forskningsinteresser går.
5. Peke på de forskningsområder der ressurser i første omgang bør settes inn.

Arbeidsgruppa, som opprinnelig skulle avslutte sitt oppdrag i løpet av noen ganske få måneder, har fått sin levetid forlenget til ut på høsten 1978. Den viktigste arbeid til nå har vært å få utarbeidet en oversikt over likestillingsrelevant forskning i Sverige, å fremme forslag om fordeling av universitetsmidler som for første gang - er blitt avsatt til slik forskning og å arrangere Uppsala-konferansen. Når det gjelder det første punktet - kartlegging av forskningsprosjekter - er det Birgitta Brodd ved Uppsala Universitet

som har stått for denne, som er den mest omfattende i sitt slag i Sverige. De 300.000,- kr., øremerket for forskning som tar opp forholdet mellom kvinner og menn, er foreslått anvendt til i hovedsak å bygge opp basisorganisasjoner ved universitetene i Lund, Gøteborg og Umeå, d.v.s. til forskerstillinger som har til oppgave å koordinere og stimulere til likestillingsforskning såvel i form av tverrvitenskapelige prosjekter som innen de enkelte fagområder.

Hva skjedde så i Uppsala?

Et hovedtema ble debatten rundt definisjonsspørsmålet: er det jämställdhetsforskning eller kvinnoforskning som er riktig betegnelse på den type forskning som konferansen var kalt sammen for å diskutere. Noen av deltakerne var på forhånd blitt bedt om å begrunne skriftlig sitt valg av begrepsbruk, og disse kommentarene var sendt ut som bakgrunnsmateriale.

Debatten ble lang og livlig og ble tatt opp igjen på konferansens andre dag. Konklusjonen ble nærmest et både og - at "kvinne- og likestillingsforskning" kanskje kunne være et akseptabelt begrep for begge "leire" - men at en ikke på det nåværende tidspunkt skulle binde seg verken til det ene eller det andre.

Kvinneforskningens status og rolle ved de ulike universitetene i Sverige varierer sterkt. Dette kom tydelig fram i de oversikter som ble presentert av representanter for de ulike miljøene. Sterkest står Centrum för kvinnliga forskare och kvinnoforskning ved universitetet i Lund som nylig er dannet og som er ment å være både en interesse- og en forskningsorganisasjon.

Lund-jentene, som understreket at de i arbeidet med å skape et slikt senter har hatt nær kontakt med og hentet god inspirasjon fra kvinneverettsmiljøet ved Universitetet i Oslo, vakte stor entusiasme i forsamlingen. Mange dro nok hjem fra Uppsala fest bestemt på å arbeide for å få til liknende kvinnesentra rundt om i universitetsmiljøene. For vår del håper vi å få kvinneforskerne i Lund til å fortelle om seg selv og sine erfaringer i neste nummer av Nytt om kvinneforskning - vel over sommerferien.

Blant de forslag til praktiske tiltak som ble diskutert i forbindelse med vedtaket om å oversende en resolusjon fra konferansen kan nevnes:

- obligatorisk innslag av kjønnsrollekunnskap i all lærerutdanning, på alle nivåer og der dette er mulig
- la slike kjønnsrollekurs gi poeng på linje med annen undervisning
- opprette spesielle universitetsstillinger på professornivå, øremerket for kvinneforskning - evt. omdefinere eksisterende stillinger
- omgjøre til faste stillinger de (to) personlige forskerstillinger som eksisterer i dag på feltet kvinneforskning
- lage en utredning a la Forskning om kvinner.

Blant de inntrykk som sitter igjen i en norsk deltaker etter Uppsala-dagene er en - kanskje noe undrende - registrering av at selve kjernen i debatten ikke så mye gikk på innholdet i og organiseringen av det som det for oss er naturlig å

putte i rubrikken "kvinneforskning", som på hva en skal kalle slik forskning som har å gjøre med kvinners og menns stilling i samfunnet. Nå er det selvsagt alltid slik at den betegnelse en setter på et forskningsområde får betydning for den retning forskningsarbeidet tar. Når jeg likevel spesielt trekker fram definisjonsdebatten på Uppsala-konferansen, er det vel snarere fordi jeg føler at debatten der var langt hissigere enn en tilsvarende debatt har vært hos oss. Men der vil kanskje andre korrigere meg.

Når det gjelder bredden og omfanget av svensk likestillingsrelevant forskning, vil de som er interessert i å få en oversikt over området kunne titte på Birgitta Brodds oversikt som ligger i Sekretariatet. For øvrig gikk det klart fram av to dagers presentasjon og debatt at svenske kvinneforskere sliter - kanskje i enda sterkere grad enn hva vi gjør - med undervisnings- og veiledningsproblemer, med mangelen på faste stillinger, med følelsen av å jobbe på et lavprioritert område. Ja - det var faktisk slik at det inntrykk - besnærende smittsomt - etterhvert snek seg inn i en norsk sjel at "kvinneforskningen i Norge har det bra" - rett og slett fordi våre kollegaer over Kjølen insisterte på at det har vi.

Uansett - konferansen i Uppsala markerer at et nytt forskningsområde er satt på den forskningspolitiske dagsorden i Sverige. Vi her i Norge kan bare glede oss over et hvert framstøt som kan bidra til å styrke og befeste arbeidet med å kartlegge kvinners liv og virkelighet - nasjonalt og på tvers av landegrensene.

N.G.

Konferanse om kjønnsroller
i ledelse og lederopplæring.

I dagene 25. - 28.april arrangerte Opplæringsavdelingen i Statens personaldirektorat, Forbruker- og administrasjonsdepartementet en konferanse på Geilo under temaet "Kjønnsroller i ledelse og lederopplæring."

De rundt 40 deltakerne på konferansen representerte sentraladministrasjonen, ytre etater innen stat og kommune, kvinne- og likestillingsorganisasjoner og forskningsinstitusjoner. Konferansen foregikk dels i plenum med foredrag, paneldiskusjoner og debatt, dels i arbeidsgrupper. Som bakgrunnsmateriale fikk deltakerne på forhånd tilsendt fra Utredningsavdelingen, Statens personaldirektorat en "Beskrivelse av kvinners representasjon i statstjenesten i dag" og en oversikt over "Kvinneandelen i de ulike lønnstrinn i statstjenesten".

Temaet likestilling/kjønnsroller har til nå ikke stått på lederopplæringskursenes dagsorden, verken integrert i undervisningen eller som eget spesialtema. Møtet på Geilo var altså en første erkjennelse av kvinners og menns helt ulike utgangspunkt når det gjelder rekruttering til og opplæring i lederstillinger og når det gjelder muligheter til å identifisere seg med den type lederskap som lederopplæringskursene tradisjonelt har presentert.

Den umiddelbare årsak til at konferansen kom i stand var et brev fra Norsk Kvinnesaksforening til departementet i fjor der en pekte på den skjeve kjønnsfordelingen i lederskiktet i samfunnet. Kvinnesaksforeningens initiativ førte til at departementet nedsatte

en arbeidsgruppe som skulle forberede en konferanse der en dels skulle drøfte spørsmålet om kjønnsrollekunnskap i lederopplæring generelt, dels tiltak og virkemidler for å få flere kvinner inn i ledende stillinger i statstjenesten. De ideer og synspunkter som kom fram på konferansen skulle danne grunnlag for det videre arbeid med disse spørsmål i departementet.

Noen hovedpunkter- og inntrykk sett med kvinneforsknings-
øyne.

Konferansens formål var altså dels å diskutere lederopplæring, dels å fremme forslag om praktisk-politiske tiltak egnet til å fremme kvinners muligheter til å delta i utformingen av det samfunn vi lever i. Jeg vil i det følgende begrense meg til ganske kort å referere noen av de punkter som kom opp og som har direkte forskningsmessig interesse og vil ikke ta opp de kvinnepolitiske sidene ved konferansen. Dette betyr selvsagt ikke at det kvinnepolitiske aspekt ikke inngår som en viktig faktor i alle slike møter der temaer som går på forholdet mellom kvinner og menn diskuteres.

Statsråd Kirsten Myklevoll understreket i sitt innledningsforedrag om "Likestillingsproblematikken innenfor ledelse og lederutvikling i staten" at ulikebehandling, d.v.s. positiv forskjellsbehandling må være å anse som et nødvendig virkemiddel i myndighetenes arbeid med å fremme likestilling mellom kjønnene. F.eks. burde kvalifiserte kvinnelige søkere ansettes i ledende stillinger, selv om de mannlige søkere var "bedre kvalifiserte". Hun trakk inn Likestillingsloven og dens muligheter når det gjelder å framtvinge nødvendige endringer i mannsrollen og hevdet at forslaget om å lovfeste forbud mot diskriminering av kvinner ikke ville ha samme effekt.

Statsråden viste også til Levekårsundersøkelsen og Tidsnyttingsundersøkelsen og de forskjeller i kvinners og menns situasjon som disse undersøkelsene dokumenterer. Hun slo fast at det trengs politiske tiltak for å trekke kvinner inn i ledende stillinger slik at det kvinner står for kan være med å prege samfunnsutviklingen. Økt deltakelse i styrer og råd ville kunne gi kvinner nødvendig trening og selvtillit til å påta seg slikt arbeid. Etter statsrådets mening ville kvinnelige ledere kunne bidra til å endre den utforming lederrollen har i dag. I lys av en slik endret lederrolle ville det være mulig å kombinere karriere og redusert arbeidstid. Statsråd Myklevoll slo fast at vi enda ikke vet nok om det som former menneskers liv og pekte på Forbruker- og administrasjonsdepartementets ansvar for praktisk anvendt forskning på dette området.

I Eva Kolstads oversikt over den generelle utvikling i kvinners og menns stilling i familie, arbeidsliv og samfunnsliv var det nyttig å merke seg at Arbeidsdirektoratet nå jobber med å få i gang en ny Sysselsettingsundersøkelse. Kolstad understreket også at den typiske kvinnelivs-syklus gjør det særlig viktig å sette inn ressurser for å klarlegge middelaldrende og eldre kvinners problemer.

I forbindelse med Elsa Rastad Bråthens redegjøring om kvinner i utvalg, styrer og råd pekte en på viktigheten av å få fram erfaringer fra de kvinner som har hatt eller innehar slike verv, slik at kvinner kan lære av hverandre. Som kjent er slik forskning i gang.

Lillian Krokan, Kvinnelige Telegraf- og Telefonfunksjonærers Forening, fremmet i paneldiskusjonen forslag om å utrede spørsmålet om hva som skal til for å få menn til å påta seg omsorgsfunksjoner. Direktør Skare i Statens Rasjonaliseringsdirektorat understreket behovet for en oversikt over hvor langt likestillingstanken er omsatt i praksis når det gjelder arbeidsdeling mellom kvinner og menn. Han fremmet også forslag om å organisere prosjekter for likestillingstiltak innen noen utvalgte etater, der en allerede i utgangspunktet har sterk, kvinnelig representasjon blant de ansatte. Skare mente det i denne forbindelse ville være hensiktsmessig å sette i gang arbeidsgrupper for å bygge opp og gjennomføre programmer for likestilling i disse etatene og at det var naturlig å se et samarbeid mellom Forbruker- og administrasjonsdepartementet og institusjonene på dette punktet.

N.G.

Oversikt over kvinnefaglige undervisnings-

tilbud i samfunnsfag (forts.).

Oppland Distriktshøgskole

Samfunnspolitikk. Kjernepensum for studiet (forslag).
ved Beatrice Halsaa Albrechtsen.

Som et utgangspunkt for studiet har vi valgt å sette opp bøker og artikler som dekker studiets krav til teoretisk fordypelse. Dette er stoff som på ulike vis har allmenn karakter i forhold til problemområdene. (Utkant og press, Bedrift/arbeidsliv, Økopolitikk). Det er også naturlig at de kravene studieplanen stiller til teori-innsikt ses i forhold til disse tekstene.

Litteraturen er ordnet alfabetisk etter forfatter under hvert punkt. Artikkel-stoff er understreket. X betyr at stoffet finnes i kompendier.

- A. Seminar I: Politikk og politisk system. Det politiske system i Norge.
- X1. Robert R. Alford: Paradigms of Relations between State and Society. 15 s.
- X2. Ole Berg: Stat og samfunn, s.13-26. 13 s.
3. Live Brekke: Om feminisme. 40 s.
- X4. David Easton: "An approach to the Analysis of Political Systems". 22 s.
- X5. Egeberg/Olsen/Sætren: Organisasjonssamfunn og den segmenterte stat. 30 s.
6. Beatrice Halsaa Albrechtsen: Kvinner og politikk, kap. 2,3. ca.20 s.
7. Dag Hofoss: Det politiske Norge, kap.1-7,9-12. 140 s.
8. Harriet Holter: Kjønnsroller og sosial struktur i Kvinnens liv og arbeid. 40 s.

9. Willy Martinussen: Politiske skillelinjer og politisk deltakelse, i Det norske Samfunn, bind II (red. Ramsøy/Vaa), s. 561-577 16 s
- X10. Stein Rokkan: Numerical Democracy and Corporate Pluralism. 46 s.
- X11. Henry Valen: Valgforskning og politikk. 21 s.
- B. Seminar II: Kommunale og fylkeskommunale institusjoner.
 12. Knut Hagan: Kommunal økonomi: Dynamikk i borehullene (red. Selvik/Hernes) 24 s.
 13. NOU 1974:53 - Mål og retningslinjer for reformer i lokalforvaltningen, kap. I-IV, IX-XIII 60 s.
 14. Carl Østberg: Hvordan blir kommunen styret? 130 s.
- C. Seminar III: Samfunnsvitenskapelig metode. Tilnæringsmåter.
 15. Haldis Hjort: Om å forstå det almene gjennom det særegne: Familien i klassesamfunnet av Holter, Ve, Gjertsen og Hjort. 40 s.
 - X16. Joachim Israel: Sosiologi (utdrag) 47 s.
 17. Ingmar Lindblad: Den politiska vetenskapens grender, del 1 - 2. 120 s.
 18. Lars Lyngdal og Rolf Rønning: Vitenskapskritikk. 110 s.
- D. Seminar IV: Makt, herredømme, undertrykking.
 19. Gudmund Hernes: Makt og avmakt, kap. 1-7, 16, 17-20, 26 98 s.
 20. Harriet Holter: Om kvinneundertrykkelse, mannsundertrykkelse og hersketeknikker, i Kvinnekunnskap (red. Støren/Schou Wetlesen) 20 s.
 - X21. Seymor M. Lipset: Det politiske menneske, kap. 3. 20 s.
 22. Else Skjønberg: Kjønn og makt i ulike kulturer i Kvinnekunnskap. 25 s.

X23.	Dag Østerberg: Essays i samfunnsteori, s. 31-46, 79-97	32 s.
E.	Litteratur som gjennomgås over flere seminarer eller i problemområdene.	
24.	Hoem/Kalleberg/Korbøl/Leira/Thagaard/ Schou/Schou -Wetlesen: Kvinners stilling i samfunnet, i Det norske samfunn bind II, s. 444-477, 484-488-492-507	53 s.
25.	Werner Hofmann: Lærebok i kapitalisme, s. 15-45, 53-54, 59-86, 92-112.	80 s.
26.	Ståle Seierstad: <u>Norsk økonomi</u> , i Det norske samfunn bind I, s. 95-142.	47 s.
27.	Øyvind Østerud: Samfunnsplanlegging og politisk system, kap. I-VI.	120 s.
		1430 s.

Litteratur til problemområde 1: UTKANT OG PRESS.

28.	Synnøva Aga: Kvinnene sin arbeidssituasjon på ein einseitig industristad - Årdal i Sogn. Årdalsprosjektet, rapport 6, utdrag	ca. 50 s.
29.	T. Berg (red.): Vekst og velstand, artiklene til Berg, Grønli og Lundestad.	200 s.

Spesielle kvinneforelesninger.

Kvinnenens vilkår og muligheter i avfolgings- og
urbaniseringsprosessene.
Offentlig likestillingspolitikk - mål og midler.
Feministisk analyse.
Kvinner i lønna arbeid.
Ulønna arbeid.
Familie og arbeid.
Kvinneundertrykking.

Institutt for industriell miljøforskning (IFIM),

Universitetet i Trondheim.

"Kvinneres forhold til arbeidsmarkedet".

Seminar for hf/mf vårsemesteret 1978.

23/1 -	1. Kvinner på arbeidsmarkedet - hvem deltar og hvor?
30/1 -	2. Ulikelønn: Den kvinnelige arbeidskraftens verdi.
6/2 -	3. Ulikelønn: Markedsmekanismer.
13/2 -	4. <u>Gjesteforelesning Annemor Kalleberg:</u>
Kvinner i lønna og ulønna arbeid.
20/2 -	<u>Vinterferie.</u>
27/2 -	5. Kvinneres organisasjonstilknytning, former og konsekvenser.
6/3 -	6. Profesjonalisering som yrkesatferd hos kvinner (belyst ved sykepleierne).
13/3 -	7. <u>Gjesteforelesning Marit Hoel:</u>
<u>Kvinneresolidaritet.</u>
Påske.
3/4 -	8. <u>Gjesteforelesning Gunvor Strømsheim:</u>
Særvern for kvinner i arbeidslivet - innpass eller frastøtningsmekanisme.
10/4 -	9. Oppsummering av seminaret.

Litteratur:

Berg m.fl.: "I kvinners bilde", Pax 1977.

Borchorst m.fl.: "Hvor gikk kvindene hen da de gikk ud?"

Modtryk - 77.

Bøkene er bestilt på Tapir.

Telemark Distriktshøgskole.

I faget kultursosiologi har kvinneperspektivet i undervisningen blitt tatt opp i forbindelse med en del relevante artikler:

Berit Ås: "Om kvinnekultur" i Kari Skjønberg (red.):

Mannssamfunnet midt i mot, Gyldendal 1974.

Hanne Haavind: "Det kvinner har felles er kjønnsmessig undertrykking", i Drivandes Kvinnfolk, Universitetsforlaget, 1976

"Kvinnekulturen" i Brita Brandtzæg m.fl.: Vil vi spille med?

Pax 1975.

En kan tenke seg at disse artiklene etter hvert skiftes ut med stoff fra kvinnesosiologiboka, A. M. Berg, m.fl.:

I kvinners bilde, Pax, 1977.

Kvinneproblemer blir også behandlet i faget kulturhistorie.

En del studentprosjekter har tatt for seg kvinnen i det gamle bondesamfunnet (1800 og framover) i forbindelse med kurset "Samfunn og organisasjon".

På området "Samfunnsendring og delkultur" er en bl.a. opptatt av kvinnen i det framvoksende industrisamfunnet. Her bygger undervisningen på spredte artikler. Studentene kan skrive semesteroppgaver innen området.

I 3. semester kan studentene legge opp seminarrekker om valgfrie temaer. Her kan kvinnesosiologi bli et aktuelt emne. Fagene kultursosiologi og kulturhistorie kan enten gå sammen om et slikt opplegg, eller ha parallelle seminarrekker. Sigrid Bø og Per Mangseth har vært ansvarlige for denne undervisningen i vårsemestret.

Undervisning i kvinnesosiologi ved Universitetet i Bergen våren 1978.

Senter for kvinneforskning tilbyr hvert semester et seminar med tittelen kvinner og samfunn som et felles undervisningstiltak for mellomfags- og hovedfagsstudenter ved Institutt for sosiologi og statsvitenskapelige fag (INSS). Dette semestret ble seminaret ledet av universitetslektor Kari Wærness og hadde som undertittel "Endringer i kvinnearbeidet over tid." Seminaret gikk over 6 dobbelttimer, og det var hovedsakelig kvinnelige mellom- og hovedfagsstudenter i sosiologi som deltok.

De temaene vi har tatt opp er følgende:

- 1) Demografiske endringer - hvilken betydning har de hatt for kvinners deltakelse i lønnet og ulønnet arbeid?
- 2) Historiske endringer i husmorrollen - fra klasseulikhhet til klasselikhhet.
- 3) Sosialt arbeid - fra kvinners veldedighetsarbeid til profesjonalisering og maskulinisering.
- 4) Sykepleieryrket - endringer over tid.
- 5) Fødselshjelpen - fra kvinne- og kvinnedominans til kvinnearbeid under profesjonell mannlig dominans.

Flere av deltakerne har skrevet mellomfagsoppgaver (semesteroppgaver) innenfor kvinnesosiologi, og jeg hadde inntrykk av at seminaret fungerte slik at det stimulerte interesse og intellektuell nysgjerrighet for kvinne- og kvinne- og kvinnerelevante problemstillinger. På lengre sikt håper jeg at noen vil arbeide videre med de temaer som her er nevnt.

Oversikt over igangværende prosjekter i Kvinnerett
pr. 1.1.-78, Institutt for offentlig rett, UiO.

Hentet fra Kvinnerettslig arbeidsnotat nr. 5, april 1978.

JURK-prosjektet.

Prosjektutøver: cand. jur. Agnes Vogt.

Prosjektledere: Kirsti Bull og Tove Stang Dahl.

Forhøyet hjelpestønad.

Prosjektutøver: Tove Stang Dahl.

Omfordeling eller fordeling gjennom skatteregler?

Prosjektutøvere: stud.jur. Anne Hellum, stud.jur.

Marianne Kjøllesdal, stud.jur. Annie Krefting.

Veileder: Tove Stang Dahl

"Loven om Formuesforholdet mellom Ægtefæller" av
29.juni 1888. Særlig om hustruens rådighet over hva
hun erverver ved selvstendig virksomhet.

Prosjektutøver: stud.jur. Kirsti Mejdell.

Veiledere: Tove Stang Dahl og Gudmund Sandvik.

Abort- og prevensjonsrett.

Prosjektutøvere: stud.jur. Mette Borchgrevink,
stud.jur. Gunhild Buestad, stud.jur. Wenche Kverneland,
stud.jur. Kirsten Langseth, stud.jur. Margrete Lysaker.

Veileder: Tove Stang Dahl.

Prosjektet består av mindre delundersøkelser for å
opparbeide fødselsrett som et viktig område for kvinne-
rettsforskning:

Abortloven og nemndsystemet.

Retten til prevensjon.

Profesjonsinteresser og selvhjelp - gravitest.

Pornografi og prostitusjon.

Prosjektutøvere: Marie Finne og Tone Arhelle.

Veileder: Tove Stang Dahl.

Prosjektbeskrivelse av en landsomfattende undersøkelse
blandt helsepersonell om reservasjonsrett.

Interessegruppa i kvinnesosiologi ved Institutt for Sosiologi ved Universitetet i Oslo forbereder en undersøkelse blandt helsepersonell som i utøvelsen av sitt arbeid kommer i kontakt med abortsøkende kvinner. Undersøkelsen vil bli på landsbasis, inn- delt i fylker.

Undersøkelsen vil hovedsakelig legge vekt på geogra- fisk fordeling, sosial status, stillingskategori samt holdninger til etiske, faglige og sosiale spørsmål. Vi regner med å bruke personlig intervju for å samle inn data.

De fleste av oss har sitt eget prosjekt igang, og vi vil derfor prøve å arbeide så hurtig som mulig. Hvis noen opplever problemstillingen som inter- essant, er vi glade for råd, hjelp og støtte.

Kontakt: Interessegruppa for kvinnesosiologi, ISO
Blindern, Oslo 3
eller Micheline Thibouville, Karisvn. 176,
2013 Skjetten
Tlf.: 74 13 74

Ad. Grethe Værnø's undersøkelse om kjønnsrolle-
holdninger (i Nytt om kvinneforskning Nr.3)

Undersøkelsen er utsatt til oktober. Interesserte har altså fortsatt tid til å ta kontakt.

Publikasjoner innkommet til redaksjonen:

Bøker:

Harriet Clayhills: Kjerringer mot strømmen. PAX 1978.

Kvindestudier 2, Forlaget FREMAD A/S 1978 (dansk).

Hovedoppgaver:

Marit Benterud: Lønnsforhandlinger, strategivalg og forhandlingsaktører. En vurdering av Sykepleieraksjonen 1972, dens årsak og virkninger. Institutt for statsvitenskap, UiO, 1977.

Anne Marie Berg: Undertrykkelsen i oss - subjektive faktorerets betydning for kvinners situasjon. Institutt for sosiologi, UiO, 1977.

Kjersti Hovden: Enslige personer. Hvem er de og hvordan bor de? Institutt for sosiologi, UiO 1978.

Bitten Kallerud: Kvinner og voksenopplæring. Tenke det, ønske det, ville det med, men gjøre det...? Institutt for sosiologi, UiO, 1977.

Maj Birgit Rørslett: Hvorfor tar de ikke voksenopplæring? Institutt for sosiologi, 1977.

Gunvor Strømsheim: Kvinnearbeid og kapitalisering i norsk jordbruk. Institutt for sosiologi og samfunnskunnskap, UiT, 1977.

Rapporter, prosjektnotater:

Eduardo P. Archetti, Kristi Anne Stølen: Kvinnearbeid, ARV og Kapitalisering på Familiebruk i Santa Fe-provinsen, Argentina. As-NLH-1978.

Tarja Cronberg, Inga-Lisa Sangregorio: Innanför den egna tröskeln. Ny teknik och dess konsekvenser för livsstilen. -Boende som exempel. Sekretariatet för Framtidsstudier, Stockholm 1978.

Jette Drastrup, Nynne Koch: Kvindeforskning. Fortegnelse over avsluttede, igangværende og påtænkte projekter i Danmark. København 1978.

Kvinnerettslige arbeidsnotater nr. 2,3,5,6 og 7.

KVINNERETTEN, Institutt for offentlig rett, UiO, 1978.

Kvinnohistoriskt Arkiv. Förteckning över nyutkommen litteratur. 1978:1. Göteborgs Universitetsbibliotek.

Könsroller i Språk 2. Rapport nr. 61 från Forskningskommitten i Uppsala för modern svenska (FUMS), Uppsala 1978.

Poula Heåth Lauenzen, Bente Stig: Kvindearbejde - Perifert. RUC Forvaltning Modul 4, januar 1978.

Merete Lie, Knut Aarvak: Kvinners yrkestilknytning - En undersøkelse fra en industribedrift. Institutt for industriell miljøforskning, SINTEF - NTH, 1978.

Beretning fra Ligestillingsrådets virksomhet 1. periode 1972 - 1976.

Asa Løfstrøm: RESERVEARMEN? En studie av den kvinnliga sysselsättningens konjunktürkänslighet inom industrin. Umeå Economic Studies, Umeå Universitet, 1978.

NIBR - notat 1977: 15-Kvinnekrav til planlegging. En artikkelserie. Norsk Institutt for By- og Regionforskning.

NIBR-notat 1975: 4-Kvinner i planleggingen. En bibliografi. Norsk Institutt for By- og Regionforskning.

Asbjørn Rødseth, Kristin Titlestad: Kvinner i industrien. Forprosjektrapport. Industriøkonomisk institutt, 1978.

Jocelyn Strieff: Training for Women Migrants. Some aspects of the social conditions in which such training is being given in France. Division for the Study of Development, UNESCO, 1977.

Tidsskrifter:

Assignment children. 38.April/June 1977. UNICEF.

- Planning with rural women.

Canadian Newsletter of Research on Women. Volume VI
Number 3, October 1977.

The Feminist Press. Fall 1977.

SIGNS JOURNAL of Women in Culture and Society.
Volume 3, Number 3, Spring 1978.

Women's Research and Resources Centre. Newsletter.
May/June 1978.

NYTT OM

Internasjonalt symposium om kvinneorganisasjonsforskning.

I dagene 7. og 8. februar i år ble det arrangert et internasjonalt symposium om kvinneorganisasjonsforskning i Stockholm. Symposiet ble arrangert i fellesskap av Fredrika-Bremer-Förbundet, Husmodersförbundet Häm och Samhälle og Yrkeskvinnors Klubbars Riksforbund - alle ikke-partipolitiske kvinneorganisasjoner som arbeider for å fremme likestilling mellom kvinner og menn og som siden 1976 har vært ansvarlig for forskningsprosjektet "Ikke-partipolitiske kvinneorganisasjoners rolle i samfunnets beslutningsprosess." Prosjektleder er professor Sven Lundkvist ved Umeå Universitet.

Symposiet - som var det første i sitt slag i Sverige - som i Norden for øvrig - hadde som formål å bidra til å skape et internasjonalt kontaktnett og å fremme forskning på dette feltet.

Fem forskere var invitert til å holde innledningsforedrag:

Førsteamanuensis Ida Blom, Historisk institutt, UiB:
Women's organizations in modern Norwegian history.
Instruments of power or protest?

Lektor Drude Dahlerup, Institutt for statskundskab, Århus universitet: Why separate organizations for women?
Women's organizations in Denmark: Their relationship to politics and feminism.

Professor Alice Rossi, Social and Demographic Research Institute, University of Massachusetts: Contemporary american feminism: In and out of the political mainstream.

Ass.prof Louise Tilly, Department of History, University of Michigan: Women and Collective Action in Industrializing France.

Prof. Charles Tilly, Center for Research on Social Organizations, University of Michigan: Conceptual framework: Studying social movements/studying collective action.

Det er utarbeidet en rapport fra symposiet som kan fås ved henvendelse til Fredrika-Bremer-Förbundet i Stockholm.

Kvinnerettsseminar søndag 9.april 1978 på Københavns Universitet.

Nytt om kvinneforskning har fått tilsendt referat fra kvinneverettsseminaret i København, der 90 kvinnelige jurister deltok: 9 fra Sverige 20 fra Norge og resten fra Danmark.

Tre hovedpunkter sto på dagsordenen: 1. orientering om kvinnearbeidet i jussen i de nordiske landene, 2. diskusjon over emnet rett, samliv og kvinnefrigjørelse og 3. neste kvinneverettsseminar, som skal holdes i september -78 i Lund under temaet kvinnearbeidsrett. Dette møtet er tenkt å tjene som opptakt til det 3.nordiske kvinnejuristmøte i Sverige 3.-6.mai 1979 om kvinners arbeidsrettslige stilling.

Referat fra møtet og en oversikt over danske kvinneverettslige prosjekter ligger i Sekretariatet,

Nyttige adresser for opplysninger om kvinnelitteratur.

Utarbeidet av Inger Johnsen

Dokumentasjonstjeneste for litteratur om

kvinnens stilling i samfunnet

Universitetsbiblioteket i Bergen

5000 Bergen

Likestillingsrådet

Hambros plass 1

Oslo dep.

NAVFs sekretariat for kvinneforskning

Munthesgate 29

Oslo 2

Privatarkivkommisjonen

Gladengvn. 9

Oslo 6

ISIS

Women's international information and communication service

Case Postale 301

1227 Carouge Switzerland

Også: Via della Pelliccia 31, Rome

1915 Glenwood Avenue, Raleigh, North Carolina.

International archief voor de vrouwenbeweging

Herengracht 262

Amsterdam-C

Gøteborgs universitetsbibliotek. Centralbiblioteket.

Kvinnohistoriska samlingarna

Renströmsgatan 4 (Box 5096) Gøteborg 5

Det Kongelige bibliotek v. Nynne Koch
Christians brygge 8, DK-1219 København K.

Kvindehistorisk samling
Statsbiblioteket i Århus, Universitetsparken,
Århus C.

Kvennasögunafns Islands
c/o Anna Sigurdardóttir
Hjardhaga 26, Reykjavik (Pósthólf 7005, Reykjavik).

Bibliothèque Marguerite Durand
Office de documentation féministe
Mairie du 5e, Place du Panthéon, Paris 5e

Centre Européen féminin de recherche sur l'évolution
de la société
55, Rue de Varenne, 75007 Paris.

Fawcett library
City of London Polytechnic, Library,
117/119 Houndsditch, London, EC3A7BU.

Women's liberation workshop, London,
38 Earlham St., London WC2.
(Information and co-ordination centre for women's
groups, bookshop, etc.)

Women's research and resources centre
The Richardson Institute
158 North Gower St., London NW 1.

Women's history research center, Inc.
2325 Oak St., Berkeley, Calif. 94708.

Dokumentasjonstjenesten "sitter" ellers på en rekke andre adresser, både på kvinneorganisasjoner og kvinnesentra av forskjellig slag. Det er bare å ta kontakt.

Inger Johnsen er for øvrig i ferd med å registrere hovedfags-mag.art.oppgaver som berører kvinne-spørsmål. Hun ber om opplysninger om slike oppgaver slik at oversikten kan bli mest mulig utfyllende.

Skriv eller ring

Inger Johnsen,

Dokumentasjonstjenesten for kvinnelitteratur,

Universitetsbiblioteket i Bergen,

Møhlenprisbakken 1,

5000 Bergen.

Og helt til slutt: Dersom noen skulle være interessert i å titte på det klassifikasjonssystemet som Johnsen bruker, ligger kopi av dette i Sekretariatet.

ORGANIZATIONAL CHARTER OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

temaet: "Sex Stereotyping - Feminist Psychology in Theory,
Research and Practice."

Ansvarlig for opplegget av konferansen er spesialist i klinisk psykologi Gori Gunvald - for tida styremedlem i ICP og forkvinne i ICP Committee on Special Interest of Women.

presentert en rekke papirer. Konferansedeltakerne vil imidlertid ankomme Oslo allerede 21.juli, slik at en i tillegg til det rent faglige utbytte også vil ha god tid til å knytte kontakter med fagfeller og bli kjent med sommer-Oslo.

Konferansen blir avviklet på Universitetet i Oslo, i Vilh. Bjerknes' Hus, Blindern. Det er adgang for alle.

Registreringsavgift: ICP medlemmer - \$ 16

Student - \$ 8

Alle andre - \$ 25

Det er utarbeidet et fyldig program for konferansen, som kan fås fra ca. 1.juli ved henvendelse til Gori Gunvald. Her skal bare ganske kort nevnes at det faglige programmet altså finner sted mandag 24.juli fra kl.09.00 - 16.00 og tirsdag 25. juli fra kl.10.00 - 17.00

Kontaktperson:

Gori Gunvald

Slemdalsveien 92, Oslo 3

Tlf.: 14 15 61

FORSKNING OG FORSØK PÅ OMRÅDENE
BARN, FAMILIE OG LIKESTILLING

Med forbehold om Stortingets godkjenning vil Forbruker- og administrasjonsdepartementet, Familie- og likestillingsavdelingen, også i 1979 yte tilskott til forskning, forsøksvirksomhet og utviklingsarbeid.

Forskningsprosjekter med tema barn, kvinner, familie og likestilling kan støttes.

I tillegg vil det bli drevet forsøk på en rekke ulike områder: Ulike former for ressursutnytting og samarbeid når det gjelder barnehager, fritidshjem, samordning av kommunal virksomhet for barn, nye aktivitetstilbud for barn, hjelpeordninger for hjemmene, foreldreveiledning. En stor del av denne virksomheten drives i departementets egen regi, men andre kan også søke om midler.

Prosjektene bør i vid forstand gi bedre grunnlag for opplegg og gjennomføring av offentlig politikk på disse områdene. Det vises til de offentlige dokumentene som foreligger på barne-, familie- og likestillingsområdet.

Prosjektforslag må spesifisere formål, metodisk opplegg og nytteverdi. Det er utarbeidet et eget forslagsskjema.

Søknadsfrist 15.september 1978

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse:

Tlf. (02) 11 78 51

Forslag til prosjekter som skal gjennomføres i 1979 kan sendes:

FORBRUKER- OG ADMINISTRASJONSDEPARTEMENTET

Familie- og likestillingsavdelingen, Dep., Oslo 1.

NYTT ARBEIDSNOTAT

Arbeidsnotat nr. 6/78: Fellesskap, samhold, distanse og konflikt mellom kvinner. Et veiledningsprosjekt. Av Harriet Holter.

Notatet kan bestilles fra
NAVFs Sekretariat for kvinneforskning
Munthes gt. 29, Oslo 2. Tlf.: (02) 56 52 90.

Tidligere utkommet i notatserien:

Arbeidsnotat nr. 1/77: Samfunnsforskning om kvinner. Rapport fra en konferanse. Ved Nina Gornitzka og Edle Ravndal.

Arbeidsnotat nr. 2/77: NAVFs Center for REsearch on Women. By Helga Hernes.

Arbeidsnotat nr. 3/77: Data om kvinner. Ved Kirsten Voje.

Arbeidsnotat nr. 4/77: Kjønnssroller og utdanning. Rapport fra et symposium. Ved Nina Gornitzka. Familiepolitikk. Rapport fra en konferanse. Ved Hildur Ve.

Arbeidsnotat nr. 5/77: Kvinners omsorgsarbeid i den ulønnete produksjon. Ved Kari Wærness.

